

Zbiór Orzeczeń

WYROK SĄDU (piąta izba)

z dnia 12 lipca 2019 r. *

Konkurencja – Porozumienia, decyzje i uzgodnione praktyki – Rynek napędów optycznych –
Decyzja stwierdzająca naruszenie art. 101 TFUE i art. 53 porozumienia EOG – Porozumienia
o znamionach zmowy dotyczące przetargów organizowanych przez dwóch producentów komputerów –
Naruszenie istotnych wymogów proceduralnych i prawa do obrony – Kompetencje Komisji –
Geograficzny zasięg naruszenia – Jednolite i ciągle naruszenie – Zasada dobrej administracji –
Wytyczne z 2006 r. w sprawie metody ustalania grzywien

W sprawie T-8/16,

Toshiba Samsung Storage Technology Corp., z siedzibą w Tokio (Japonia),

Toshiba Samsung Storage Technology Korea Corp., z siedzibą w Suwon-si (Korea Południowa),

reprezentowane początkowo przez adwokatów M. Baya, J. Ruiza Calzada, A. Aresu
i A. Scordamaglię-Tousisa, a następnie przez M. Baya, J. Ruiza Calzada i A. Aresu,

strona skarżąca,

przeciwko

Komisji Europejskiej, reprezentowanej początkowo przez N. Khana, A. Biolana i M. Farleya,
a następnie przez A. Biolana, M. Farleya i A. Cleenewerck de Crayencour, działających w charakterze
pełnomocników,

strona pozwana,

mającej za przedmiot oparte na art. 263 TFUE żądanie zmierzające w pierwszej kolejności do
stwierdzenia nieważności całości lub części decyzji Komisji C(2015) 7135 final z dnia 21 października
2015 r. dotyczącej postępowania na podstawie art. 101 TFUE i art. 53 porozumienia EOG (sprawa
AT.39639 – Napędy optyczne), a posiłkowo do obniżenia wysokości grzywiny nałożonej na skarżące,

SĄD (piąta izba),

w składzie: D. Gratsias, prezes, I. Labucka i I. Ulloa Rubio (sprawozdawca), sędziowie,

sekretarz: N. Schall, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 3 maja 2018 r.,

wydaje następujący

* Język postępowania: angielski.

Wyrok¹

I. Okoliczności powstania sporu

A. Skarżące i właściwy rynek

- 1 Skarżące, Toshiba Samsung Storage Technology Corp. (zwana dalej „TSST Japonia”) i Toshiba Samsung Storage Technology Korea Corp. (zwana dalej „TSST Korea”), są producentami i dostawcami napędów optycznych (z ang. „optical disc drive”, „ODD”). W szczególności TSST Japonia jest to joint-venture należąca do spółek Toshiba Corporation z siedzibą w Japonii i Samsung Electronics Co., Ltd z siedzibą w Korei Południowej. W okresie trwania naruszenia spółka TSST Japonia była spółką dominującą spółki TSST Korea.
- 2 TSST Japonia i TSST Korea (zwane dalej łącznie „spółkami TSST”) rozpoczęły działalność w dniu 1 kwietnia 2004 r. jako dwie odrębne jednostki organizacyjne. W grudniu 2005 r. spółka TSST Japonia opuściła rynek, przy czym aż do początku 2008 r. prowadziła na nim przejściowo i w ograniczonym zakresie działalność w dziedzinie sprzedaży. Spółka TSST Korea stopniowo przejmowała działalność sprzedażową spółki TSST Japonia, jak również bezpośrednio uczestniczyła w rozwoju, wprowadzaniu na rynek, sprzedaży i obsłudze posprzedażowej ODD (zaskarżona decyzja, motyw 14).
- 3 Badane naruszenie dotyczy ODD wykorzystywanych w komputerach osobistych (komputerach stacjonarnych i przenośnych, zwanych dalej „PC”) wytwarzanych przez spółki Dell Inc. (zwaną dalej „Dell”) i Hewlett Packard (zwaną dalej „HP”). ODD są także wykorzystywane w licznych innych urządzeniach przeznaczonych do użytku konsumentów, takich jak odtwarzacze dysków kompaktowych (zwane dalej „CD”) czy odtwarzacze cyfrowych dysków optycznych (zwane dalej „DVD”), konsole do gier i inne elektroniczne urządzenia peryferyjne (zaskarżona decyzja, motyw 28).
- 4 ODD wykorzystywane w PC różnią się pod względem rozmiarów, mechanizmów ładowania (szczelina lub podajnik) oraz rodzajów dysków, jakie mogą one odczytywać, lub na których mogą zapisywać dane. ODD można podzielić na dwie grupy: napędy o połówkowej wysokości („half-height”, zwane dalej „HH”) przeznaczone do komputerów stacjonarnych oraz napędy cienkie przeznaczone do komputerów przenośnych. Do grupy napędów cienkich należą napędy o różnych rozmiarach. Istnieją różne – pod względem funkcji technicznych – typy napędów HH i napędów cienkich (zaskarżona decyzja, motyw 29).
- 5 Spółki Dell i HP są to dwaj wiodący wytwórcy oryginalnych produktów na światowym rynku PC. Obie te spółki korzystają z klasycznych procedur przetargowych w skali ogólnoswiatowej, obejmujących w szczególności przeprowadzane z niewielką liczbą wybranych wcześniej dostawców ODD kwartalne negocjacje w przedmiocie światowych cen i światowych wielkości zakupów. Co do zasady zagadnienia o wymiarze regionalnym nie odgrywały nigdy żadnej roli w przetargach na ODD, z wyjątkiem kwestii dotyczących oczekiwanego popytu w regionach, wywierającego wpływ na ogólnoswiatowe ilości zakupów (zaskarżona decyzja, motyw 32).
- 6 Postępowania przetargowe obejmowały wnioski o kosztorys, elektroniczne wnioski o kosztorys, negocjacje online, aukcje elektroniczne i negocjacje dwustronne (offline). Po zakończeniu danego przetargu klienci przydzielali ilości uczestniczącym w nich dostawcom ODD (wszystkim lub przynajmniej większości z nich, o ile nie funkcjonował mechanizm wykluczania) stosownie do zaoferowanej ceny. Na przykład zwycięska oferta otrzymywała od 35 do 45% przydziału dla całego rynku na dany semestr, druga najlepsza oferta otrzymywała od 25 do 30%, trzecia 20%, itd. Te klasyczne procedury przetargowe były stosowane przez personel klientów ds. przetargów, którego

¹ Poniżej zostały odtworzone jedynie te punkty wyroku, których publikację Sąd uznał za wskazaną.

zadaniem było przeprowadzenie skutecznego przetargu zapewniającego konkurencyjne ceny. W tym celu personel ten stosował wszelkie możliwe praktyki, aby stymulować konkurencję cenową między dostawcami ODD (zaskarżona decyzja, motyw 33).

- 7 Co się tyczy spółki Dell, realizowała ona przetargi głównie w drodze negocjacji online. Negocjacje te mogły mieć określony czas trwania lub kończyć się po upływie ustalonego okresu, na przykład 10 minut po złożeniu ostatniej oferty, w sytuacji gdy żaden z dostawców ODD nie złożył nowej oferty. W pewnych wypadkach negocjacje online mogły trwać kilka godzin, gdy przetarg był bardziej ożywiony lub gdy czas trwania negocjacji online był przedłużany w celu zachęcenia dostawców ODD do dalszego składania ofert. Natomiast nawet w sytuacji, gdy czas trwania negocjacji online był nieograniczony i zależał od końcowej oferty, spółka Dell mogła w pewnym momencie ogłosić zamknięcie negocjacji online. Spółka Dell mogła zdecydować się na przejście z procedury „tylko poprzez klasyfikację” do procedury „na ślepo”. Mogła ona także unieważnić negocjacje online, w sytuacji gdy przetarg lub jego wynik uznano za niezadowolający, i przeprowadzić zamiast niego negocjacje dwustronne. Proces negocjacji online był nadzorowany przez ogólnoswiatową kadrę zarządzającą zakupami, która była odpowiedzialna za te transakcje w spółce Dell (zaskarżona decyzja, motywy 34 i 37).
- 8 Jeśli chodzi o spółkę HP, to głównymi stosowanymi przez nią procedurami przetargowymi były wnioski o kosztorys i elektroniczne wnioski o kosztorys. Obie te procedury były realizowane online, z wykorzystaniem tej samej platformy. Co się tyczy, po pierwsze, wniosków o kosztorys, były one przyjmowane kwartalnie. Stanowiły one połączenie negocjacji online i negocjacji dwustronnych offline rozłożonych na pewien okres, na ogół dwóch tygodni. Dostawcy ODD byli zapraszani do udziału w danej rundzie przetargowej, otwartej przez wyznaczony okres, w celu przedłożenia swego kosztorysu za pośrednictwem platformy online lub pocztą elektroniczną. Po zakończeniu pierwszej rundy negocjacji spółka HP przeprowadzała spotkanie z każdym z uczestników i przystępowała do negocjacji, na podstawie oferty przedstawionej przez dostawcę ODD, w celu uzyskania najlepszej oferty od każdego z dostawców, bez ujawniania tożsamości ani treści oferty złożonej przez innych dostawców ODD. Co się tyczy, po drugie, elektronicznych wniosków o kosztorys, były one zwykle zorganizowane w formie przetargu odwróconego. I tak oferenci łączyli się z platformą online o określonej godzinie, po czym rozpoczynała się aukcja po cenie ustalonej przez HP. Oferenci składający stopniowo oferty coraz niższe byli informowani o swej klasyfikacji za każdym razem, gdy pojawiała się nowa oferta. Po upływie wyznaczonego czasu dostawca ODD, który złożył najniższą ofertę, wygrywał aukcję, a pozostali oferenci byli klasyfikowani na drugiej i trzeciej pozycji, stosownie do swej oferty (zaskarżona decyzja, motywy 41–44).

B. Postępowanie administracyjne

- 9 W dniu 14 stycznia 2009 r. Komisja otrzymała wniosek o zwolnienie z grzywnien na podstawie komunikatu Komisji dotyczącego nienakładania grzywnien lub obniżenia ich kwoty w sprawach dotyczących karteli (Dz.U. 2006, C 298, s. 17) złożony przez spółkę Koninklijke Philips NV (zwaną dalej „Philipsem”). W dniach 29 stycznia i 2 marca 2009 r. wniosek ten został uzupełniony poprzez objęcie nim, obok Philipsa, spółki Lite-On oraz ich joint venture Philips & Lite-On Digital Solutions Corporation (zwanej dalej „PLDS”).
- 10 W dniu 29 czerwca 2009 r. Komisja wystosowała żądanie informacji do przedsiębiorstw prowadzących działalność w branży ODD.
- 11 W dniu 30 czerwca 2009 r. Komisja przyznała warunkowe zwolnienie z grzywnien spółkom Philips, Lite-On i PLDS.

- 12 W dniach 4 i 6 sierpnia 2009 r. spółki Hitachi-LG Data Storage, Inc. i Hitachi-LG Data Storage Korea, Inc. (Zwane dalej łącznie „HLDS”) przedstawiły Komisji wniosek o obniżenie kwoty grzywny na podstawie komunikatu Komisji dotyczącego nienakładania grzywien lub obniżenia ich kwoty w sprawach dotyczących karteli.
- 13 W dniu 18 lipca 2012 r. Komisja wszczęła postępowanie i wystosowała pismo w sprawie przedstawienia zarzutów wobec trzynastu dostawców ODD, w tym skarżących. W piśmie tym Komisja wskazała zasadniczo, że wskazane spółki naruszyły art. 101 TFUE i art. 53 Porozumienia o Europejskim Obszarze Gospodarczym (EOG) poprzez uczestnictwo w kartelu dotyczącym ODD w okresie od 5 lutego 2004 r. do 29 czerwca 2009 r., polegające na koordynowaniu działań związanych z przetargami organizowanymi przez dwóch producentów komputerów, a mianowicie spółki Dell i HP.
- 14 W dniu 29 października 2012 r. skarżące przekazały Komisji swe uwagi w przedmiocie pisma w sprawie przedstawienia zarzutów.
- 15 W dniach 29 i 30 listopada 2012 r. wszyscy adresaci pisma w sprawie przedstawienia zarzutów wzięli udział w przesłuchaniu przed Komisją.
- 16 W dniu 14 grudnia 2012 r. Komisja zwróciła się do wszystkich stron o przedstawienie stosownych dokumentów otrzymanych od spółek Dell i HP. Wszystkie strony, w tym skarżące, ustosunkowały się do tych żądań. Ponadto każda z nich uzyskała dostęp do odpowiedzi udzielonych przez pozostałych dostawców ODD.
- 17 W dniu 27 listopada 2013 r. skarżąc przedstawiły dodatkowe uwagi w przedmiocie odpowiedzi udzielonych przez pozostałe strony.
- 18 W dniu 18 lutego 2014 r. Komisja wystosowała dwa dodatkowe pisma w sprawie przedstawienia zarzutów, jak twierdzi, w celu uzupełnienia, modyfikacji i wyjaśnienia zarzutów postawionych niektórym adresatom pisma w sprawie przedstawienia zarzutów, w odniesieniu do ich odpowiedzialności zarzucane im naruszenie.
- 19 W dniu 1 czerwca 2015 r. Komisja wystosowała kolejne uzupełniające pismo w sprawie przedstawienia zarzutów. Celem tego nowego pisma było uzupełnienie wcześniejszych pism w sprawie przedstawienia zarzutów poprzez objęcie przedstawionymi w tych pismach zarzutami dodatkowych podmiotów prawnych należących do grup przedsiębiorstw (spółek dominujących lub podmiotów wchłoniętych), które były już adresatami pierwszego pisma w sprawie przedstawienia zarzutów.
- 20 Adresaci pism w sprawie przedstawienia zarzutów z dnia 18 lutego 2014 r. i z dnia 1 czerwca 2015 r. przedstawili Komisji swe stanowisko na piśmie, jednak nie zażądali przeprowadzenia przesłuchania.
- 21 W dniu 3 czerwca 2015 r. Komisja skierowała do wszystkich stron pismo zawierające przedstawienie okoliczności faktycznych. Adresaci tego pisma przedstawili Komisji swe stanowisko na piśmie.
- 22 W dniu 21 października 2015 r. Komisja przyjęła decyzję C(2015) 7135 final ostateczna) dotyczącą postępowania na mocy art. 101 TFUE i art. 53 porozumienia EOG (sprawa AT.39639 – Napędy optyczne) (zwaną dalej „zaskarżoną decyzją”).

C. Zaskarżona decyzja

1. Rozpatrywane naruszenie

- 23 W zaskarżonej decyzji Komisja uznała, że uczestnicy kartelu koordynowali swe zachowania konkurencyjne co najmniej od dnia 23 czerwca 2004 r. do dnia 25 listopada 2008 r. Uściśliła ona, że koordynacji tej dokonywano poprzez sieć równoległych kontaktów dwustronnych. Wskazała, że uczestnicy kartelu dążyli do dostosowania swych wielkości sprzedaży w taki sposób, aby ceny utrzymywały się na poziomie wyższym niż ten, który osiągnęłyby w braku owych dwustronnych kontaktów (zaskarżona decyzja, motyw 67).
- 24 W zaskarżonej decyzji Komisja wyjaśniła, że koordynacja między uczestnikami kartelu dotyczyła kont klientów spółek Dell i HP, dwóch najważniejszych wytwórców oryginalnych produktów na światowym rynku PC. Według Komisji oprócz dwustronnych negocjacji z dostawcami ODD, spółki Dell i HP stosowały standardowe procedury przetargowe, które miały miejsce co najmniej raz na kwartał. Instytucja ta wskazała, że członkowie kartelu wykorzystywali swą sieć kontaktów dwustronnych do manipulowania procedurami przetargowymi, udaremniając w ten sposób podejmowane przez ich klientów próby stymulowania konkurencji cenowej (zaskarżona decyzja, motyw 68).
- 25 Według Komisji regularna wymiana informacji w szczególności umożliwiła członkom kartelu bardzo dokładne poznawanie zamiarów swych konkurentów jeszcze przed przystąpieniem do procedury przetargowej, a w konsekwencji przewidywanie ich strategii konkurencyjnej (zaskarżona decyzja, motyw 69).
- 26 Komisja dodała, że w regularnych odstępach czasu członkowie kartelu wymieniali informacje na temat cen odnoszących się do poszczególnych kont klientów, a także informacje pozostające bez związku z ceną, takie jak obecna wielkość produkcji i wydajność dostaw, stan zapasów, sytuacja z punktu widzenia klasyfikacji, moment wprowadzenia nowych produktów lub ulepszeń. Instytucja ta wskazała, że dostawcy ODD monitorowali ponadto końcowe wyniki zakończonych procedur przetargowych, to jest klasyfikację, ceny i uzyskane ilości (zaskarżona decyzja, motyw 70).
- 27 Komisja wskazała również – mając na uwadze, iż dostawcy powinni utrzymywać swe kontakty w tajemnicy przed swymi klientami – że przy nawiązywaniu tych kontaktów posługiwali się oni środkami, które uważali za nadające się do osiągnięcia zamierzonego rezultatu. Wskazała ona, że próba zwołania spotkania inauguracyjnego w celu organizowania regularnych spotkań wielostronnych z udziałem dostawców ODD została zniweczona w 2003 r. po tym jak została wykryta przez klienta. Według Komisji, nawiązywano zamiast tego kontakty dwustronne, głównie w postaci rozmów telefonicznych, a czasami także korespondencji elektronicznej, w tym także na prywatne adresy mailowe (hotmail) i poprzez komunikatory internetowe, lub podczas spotkań, głównie na szczeblu zarządzających kontami ogólnoswiatowymi (zaskarżona decyzja, motyw 71).
- 28 Komisja stwierdziła, że uczestnicy kartelu kontaktowali się regularnie i że kontakty, głównie telefoniczne, stawały się częstsze w momencie przeprowadzania postępowań przetargowych, podczas których odbywało się kilka rozmów dziennie między niektórymi parami uczestników kartelu. Komisja uściśliła, że generalnie kontakty między niektórymi parami uczestników kartelu były znacząco intensywniejsze niż kontakty między niektórymi innymi parami uczestników (zaskarżona decyzja, motyw 72).

2. Odpowiedzialność skarżących

- 29 Odpowiedzialność skarżących została przyjęta, po pierwsze, ze względu na bezpośredni udział w kartelu spółki TSST Korea od dnia 23 czerwca 2004 r. do dnia 17 listopada 2008 r., w szczególności poprzez koordynowanie z innymi konkurentami postępowania w stosunku do spółek Dell i HP, a po drugie, ze względu na wywieranie przez spółkę TSST Japonia decydującego wpływu na jej spółkę zależną przez cały domniemywany przez Komisję czas trwania naruszenia (zaskarżona decyzja, motyw 498).

3. Grzywna nałożona na skarżące

- 30 Przy ustalaniu wysokości grzywny nałożonej na skarżącą Komisja oparła się na wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien nakładanych na mocy art. 23 ust. 2 lit. a) rozporządzenia nr 1/2003 (Dz.U. 2006, C 210, s. 2, zwanych dalej „wytycznymi w sprawie ustalania grzywien”).
- 31 Przede wszystkim, w celu ustalenia kwoty podstawowej grzywny Komisja uznała, że z uwagi na znaczne różnice w czasie trwania uczestnictwa dostawców i dla lepszego odzwierciedlenia rzeczywistego wpływu kartelu na rynek właściwe było skorzystanie z średniej rocznej obliczonej na podstawie rzeczywistej wartości sprzedaży zrealizowanej przez przedsiębiorstwa w pełnych miesiącach kalendarzowych uczestnictwa w naruszeniu przez każdego z nich (zaskarżona decyzja, motyw 527).
- 32 Komisja wyjaśniła zatem, że wartość sprzedaży została obliczona na podstawie udokumentowanych sprzedaży ODD przeznaczonych do komputerów przenośnych i stacjonarnych na rzecz podmiotów HP i Dell usytuowanych w ramach EOG (zaskarżona decyzja, motyw 528).
- 33 Ponadto Komisja uznała, że ze względu na to, iż zachowanie antykonkurencyjne w stosunku do HP rozpoczęło się później, oraz w celu uwzględnienia ewolucji kartelu, wartość odnośnej sprzedaży zostanie obliczana odrębnie dla spółki HP i dla spółki Dell, i że zastosowane zostaną dwa mnożniki w zależności od czasu trwania naruszenia (zaskarżona decyzja, motyw 530).
- 34 Następnie Komisja postanowiła, że ze względu na to, iż porozumienia w sprawie koordynacji cen, z uwagi na swój charakter, zaliczają się do najpoważniejszych naruszeń art. 101 TFUE i art. 53 porozumienia EOG i że kartel obejmował co najmniej EOG, współczynnik procentowy zastosowany ze względu na wagę naruszenia w niniejszej sprawie wynosi 16% dla wszystkich adresatów zaskarżonej decyzji (zaskarżona decyzja, motyw 544).
- 35 Co więcej, Komisja wskazała, że w świetle okoliczności niniejszej sprawy postanowiła dodać dla osiągnięcia skutku odstraszającego kwotę wynoszącą 16% (zaskarżona decyzja, motywy 554 i 555).
- 36 Wreszcie, jako że dostosowana kwota podstawowa grzywny nałożonej na skarżące osiągnęła pułap ustalony na 10% ich obrotu, Komisja musiała dokonać ponownego dostosowania na podstawie art. 23 ust. 2 rozporządzenia Rady (WE) nr 1/2003 z dnia 16 grudnia 2002 r. w sprawie wprowadzenia w życie reguł konkurencji ustanowionych w art. [101] i [102 TFUE] (Dz.U. 2003, L 1, s. 1) (zaskarżona decyzja, motywy 570–572).

37 Sentencja zaskarżonej decyzji w części dotyczących skarżącej ma następujące brzmienie:

„Artykuł 1

Następujące przedsiębiorstwa naruszyły art. 101 TFUE i art. 53 porozumienia EOG, uczestnicząc we wskazanych okresach w jednolitym i ciągłym naruszeniu, składającym się z kilku odrębnych naruszeń, w sektorze napędów optycznych obejmującym cały EOG, które to naruszenie polegało na zawieraniu porozumień w sprawie koordynacji cen:

[...]

e) [skarżące] od dnia 23 czerwca 2004 r. do dnia 17 listopada 2008 r., poprzez ich koordynowanie wobec spółek Dell i HP.

[...]

Artykuł 2

Za określone w art. 1 naruszenie zostają nałożone następujące grzywny:

[...]

e) [skarżące], ponoszące odpowiedzialność solidarną: 41 304 000 EUR”.

II. Postępowanie i żądania stron

38 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 5 stycznia 2016 r. skarżące wniosły niniejszą skargę.

39 W dniu 21 lipca 2016 r. Komisja złożyła odpowiedź na skargę.

40 Na wniosek sędziego sprawozdawcy Sąd (piąta izba) postanowił o otwarciu ustnego etapu postępowania i w ramach środków organizacji postępowania przewidzianych w art. 91 regulaminu postępowania wezwał Komisję do przedstawienia określonych dokumentów dotyczących poufnych oświadczeń. Komisja wskazała, że nie może przedstawić transkrypcji tych poufnych oświadczeń złożonych w ramach jej programu łagodzenia sankcji.

41 Postanowieniem z dnia 23 kwietnia 2018 r., wydanym na podstawie, po pierwsze, art. 24 akapit pierwszy statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, a po drugie, art. 91 lit. b) i art. 92 § 3 regulaminu postępowania, Sąd (piąta izba) nakazał Komisji przedstawić wspomniane transkrypcje.

42 Komisja przedstawiła te transkrypcje w dniu 24 kwietnia 2018 r. Mogły być one przeglądane przez adwokatów skarżących w sekretariacie Sądu do dnia 30 kwietnia 2018 r., do godz. 17.00.

43 Strony przedstawiły swoje wystąpienia ustnie oraz udzieliły odpowiedzi na pytania Sądu podczas rozprawy w dniu 3 maja 2018 r.

44 Skarżące wnoszą do Sądu o:

- stwierdzenie nieważności zaskarżonej decyzji w całości lub w części;
- ponadto, lub posiłkowo – obniżenie wysokości nałożonej na nie grzywny;
- obciążenie Komisji kosztami postępowania.

45 Komisja wnosi do Sądu o:

- oddalenie skargi;
- obciążenie skarżących kosztami postępowania.

III. Co do prawa

46 Na poparcie skargi skarżące podnoszą dziewięć zarzutów. Zarzut pierwszy dotyczy naruszenia istotnych wymogów proceduralnych i prawa do obrony, zarzut drugi – braku kompetencji Komisji do stosowania art. 101 TFUE i art. 53 porozumienia EOG, zarzut trzeci – błędu w ustaleniach faktycznych i naruszenia prawa przy ustalaniu zasięgu geograficznego naruszenia, zarzut czwarty – błędu w ustaleniach faktycznych i naruszenia prawa przy stwierdzeniu jednolitego i ciągłego naruszenia, zarzut piąty – błędu w ustaleniach faktycznych i naruszenia prawa w odniesieniu do ich domniemanej wiedzy o całości naruszenia, zarzut szósty – błędu w ustaleniach faktycznych i naruszenia prawa przy ustalaniu daty rozpoczęcia ich uczestnictwa w kartelu, zarzut siódmy – braku dowodów co do ich uczestnictwa w uzgodnionych praktykach lub porozumieniach antykonkurencyjnych, zarzut ósmy – naruszenia prawa do dobrej administracji poprzez przewlekłość dochodzenia, a zarzut dziewiąty, podniesiony posiłkowo – błędów popełnionych przez Komisję przy obliczaniu kwoty grzywny.

A. W przedmiocie zarzutu pierwszego, opartego na naruszeniu istotnych wymogów proceduralnych i prawa do obrony

[...]

1. W przedmiocie pierwszej części zarzutu, dotyczącej niespójności między pismem w sprawie przedstawienia zarzutów a zaskarżoną decyzją w odniesieniu do kwalifikacji prawnej inkryminowanego zachowania

[...]

56 Pojęcie jednolitego i ciągłego naruszenia zakłada istnienie zbioru zachowań podejmowanych przez różne podmioty dążące do realizacji tego samego celu antykonkurencyjnego (wyrok z dnia 24 października 1991 r., Rhône-Poulenc/Komisja, T-1/89, EU:T:1991:56, pkt 125, 126).

57 Z samego pojęcia naruszenia jednolitego i ciągłego wynika zatem, że naruszenie takie obejmuje „zbiór zachowań lub naruszeń”. Skarżące nie mogą zatem twierdzić, że w art. 1 zaskarżonej decyzji Komisja zawarła dodatkową kwalifikację prawną, przyjmując, oprócz stwierdzenia jednolitego i ciągłego naruszenia, że było ono złożone z szeregu „odrębnych naruszeń”, zważywszy że to właśnie te różne zachowania antykonkurencyjne składają się na jednolite naruszenie.

58 Należy zatem stwierdzić, że między pismem w sprawie przedstawienia zarzutów a zaskarżoną decyzją nie ma żadnej niespójności, w sytuacji gdy w decyzji tej wskazano, że jednolite i ciągłe naruszenie składa się z kilku „odrębnych naruszeń”.

[...]

2. W przedmiocie drugiej i trzeciej części zarzutu, opartych na braku uzasadnienia wynikającym z dostrzeżonych w zaskarżonej decyzji sprzeczności odnoszących się do kwalifikacji prawnej inkryminowanego naruszenia

[...]

81 Okoliczność, że ani w sentencji, ani w motywie 352 zaskarżonej decyzji nie zidentyfikowano „odrębnych naruszeń”, nie stanowi jednak braku uzasadnienia rzeczowej decyzji, ponieważ naruszenia te nie wymagają możliwej do sprecyzowania, dodatkowej kwalifikacji prawnej. Z jednej strony bowiem, jak wynika z pkt 57 i 65 powyżej, jedyną kwalifikacją prawną rozpatrywanego naruszenia jest jego kwalifikacja jako „naruszenia jednolitego i ciągłego”, która sama w sobie zakłada istnienie „zbioru zachowań lub naruszeń”. Z drugiej strony te inkryminowane zachowania lub naruszenia, składające się z różnych kontaktów, zostały szczegółowo przedstawione w samej treści zaskarżonej decyzji i wymienione w załączniku I do tej decyzji.

[...]

3. W przedmiocie szóstej części zarzutu, opartej na naruszeniu prawa do obrony w odniesieniu do dowodów zawartych w zaskarżonej decyzji

[...]

a) W przedmiocie zastrzeżenia trzeciego, opartego na naruszeniu obowiązku uzasadnienia poprzez zamieszczenie w zaskarżonej decyzji odesłań do załącznika I tej decyzji

[...]

157 Ponadto skarżące podniosły na rozprawie, że odesłania lub numery identyfikacyjne, którymi posłużono się w celu wyszczególnienia kontaktów w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów, nie odpowiadają oznaczeniom, którymi posłużono się w załączniku do tego dokumentu lub w zaskarżonej decyzji i w załączniku do niej, oraz że w ten sposób zostało naruszone ich prawo do obrony.

158 Na wstępie należy podnieść, że skarżące ponownie kwestionują w sposób ogólny tę różnicę w odniesieniach, nie przedstawiając jednak żadnej konkretnej poszlaki co do zgłoszonych zastrzeżeń, ani nie wskazując, w jaki sposób ich prawo do obrony zostało naruszone.

159 Chociaż prawdą jest, że nomenklatura dokumentów opisujących kontakty różni się między pismem w sprawie przedstawienia zarzutów a załącznikiem do tego pisma czy między zaskarżoną decyzją a załącznikiem do niej, to jednak elementy wspomniane w tych dokumentach pozostają tymi samymi elementami, wobec czego nadal są one możliwe do zidentyfikowania. Przykładowo w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów dokument dotyczący kontaktu z TSST, który miał miejsce w czerwcu 2004 r., pojawia się bowiem z oznaczeniem „ID 490, s. 70”, zaś w załączniku I do tego pisma, jak też w zaskarżonej decyzji i w załączniku do niej, ten sam dokument został przytoczony z oznaczeniem „ID 490/70”. Ponadto w nagłówku tabeli zamieszczonej w załączniku I do pisma w sprawie przedstawienia zarzutów, jak też w nagłówku tabeli zamieszczonej w załączniku do zaskarżonej decyzji, wyjaśniono wyraźnie, że odniesienie do dokumentu „ID 490 s. 70” odpowiada dokumentowi 490 (ID), oraz że o rzeczym kontakcie wspomniano na stronie 70. Wobec powyższego skarżące nie mogą powoływać się na naruszenie ich prawa do obrony.

160 W każdym wypadku należy stwierdzić, że zarówno samo pismo w sprawie przedstawienia zarzutów czy sama zaskarżona decyzja, jak i odpowiednie załączniki do tych dokumentów, zawierają wystarczające informacje umożliwiające zidentyfikowanie inkryminowanych kontaktów. Za każdym razem, gdy wspomina się o danym kontakcie, wspomina się przy tym o zarzucanym zachowaniu, czasie trwania

działania o znamionach naruszenia, jego uczestnikach, klientach czy odnośnych przetargach, co pozwala na łatwe zidentyfikowanie kontaktu, o którym mowa. Wobec powyższego skarżące nie mogą powoływać się na naruszenie ich prawa do obrony.

[...]

B. W przedmiocie zarzutu trzeciego, opartego na błędzie w ustaleniach faktycznych i naruszeniu prawa przy ustalaniu zasięgu geograficznego naruszenia

[...]

198 Tymczasem należy zaznaczyć, że skarżące mylą z jednej strony kompetencję Komisji wynikającą z art. 101 TFUE i art. 53 porozumienia EOG w świetle prawa międzynarodowego publicznego w odniesieniu do porozumienia, decyzji lub uzgodnionej praktyki, która została zakwestionowana w ramach zarzutu drugiego, a z drugiej strony, zasięg geograficzny porozumienia, decyzji lub uzgodnionej praktyki, o której mowa. Należy bowiem stwierdzić – jak uczyniła to Komisja – że o ile wdrożenie danego zachowania w ramach EOG jest istotne dla ustalenia kompetencji Komisji, o tyle obszar geograficzny objęty tym zachowaniem jest określany w oparciu o zachowania wchodzące w zakres kartelu i jego funkcjonowania. W konsekwencji, jak wynika z akt sprawy, Komisja słusznie uznała, że zakres kartelu obejmował cały EOG.

[...]

C. W przedmiocie zarzutu czwartego, opartego na błędzie w ustaleniach faktycznych i naruszeniu prawa przy stwierdzeniu jednolitego i ciągłego naruszenia

[...]

1. W przedmiocie pierwszej części zarzutu, opartej na konieczności wykazania związku komplementarności w celu uzasadnienia istnienia jednolitego i ciągłego naruszenia

[...]

205 Tymczasem wystarczy przypomnieć, że – jak wskazano już w pkt 123 powyżej – kryterium decydującym o istnieniu jednolitego i ciągłego naruszenia jest kryterium, zgodnie z którym różne zachowania stanowiące część naruszenia wpisują się w „całościowy plan” służący realizacji jednego celu. Co więcej, aby zachowania te uznać za jednolite i ciągłe naruszenie nie jest konieczne zbadanie, czy istnieje między nimi związek komplementarności w tym znaczeniu, że każde z zarzuczanych zachowań ma być odpowiedzią na jedną lub kilka konsekwencji normalnej gry rynkowej, i czy zachowania te, poprzez ich wzajemne oddziaływanie, przyczyniają się do realizacji wszystkich antykonkurencyjnych skutków zamierzonych przez ich sprawców (zob. podobnie wyrok z dnia 19 grudnia 2013 r., Siemens i in./Komisja, C-239/11 P, C-489/11 P i C-498/11 P, niepublikowany, EU:C:2013:866, pkt 247, 248).

[...]

2. W przedmiocie drugiej części zarzutu, opartej na błędzie w ustaleniach faktycznych i naruszeniu prawa w odniesieniu do inkryminowanych przez Komisję kontaktów uzasadniających istnienie jednolitego i ciągłego naruszenia

[...]

230 Należy zaznaczyć, że okoliczność, iż niektóre cechy kartelu zmieniły się wraz z upływem czasu, w szczególności poprzez przystąpienie nowych uczestników, zmniejszenie ich liczby czy rozszerzenie kartelu poprzez objęcie nim również spółki HP, nie może przeszkodzić Komisji w zakwalifikowaniu tego kartelu jako jednolitego i ciągłego naruszenia, ponieważ cel kartelu pozostaje niezmieniony (zob. podobnie wyrok z dnia 24 marca 2011 r., Aalberts Industries i in./Komisja, T-385/06, EU:T:2011:114, pkt 10). Ponadto należy zauważyć – jak uczyniła to Komisja – że fakt, iż Quanta Storage, Inc. (zwana dalej spółką „Quanta”) uczestniczyła w kontaktach o charakterze zмовы zarówno względem Dell i HP wkrótce po jej przystąpieniu do kartelu, świadczy o istnieniu całościowego planu mającego na celu zakłócenie konkurencji, który był realizowany niezależnie od okoliczności, że niektóre przedsiębiorstwa odstąpiły od uczestnictwa w rzeczonym jednolitym naruszeniu (zob. podobnie wyrok z dnia 16 września 2013 r., Masco i in./Komisja, T-378/10, EU:T:2013:469, pkt 119, 120).

[...]

Z powyższych względów

SĄD (piąta izba)

orzeka, co następuje:

- 1) Skarga zostaje oddalona.
- 2) Toshiba Samsung Storage Technology Corp. i Toshiba Samsung Storage Technology Korea Corp. pokrywają własne koszty, a także koszty poniesione przez Komisję Europejską.

Gratsias

Labucka

Ulloa Rubio

Wyrok ogłoszono na posiedzeniu jawnym w Luksemburgu w dniu 12 lipca 2019 r.

Podpisy